

Марија-Магдалена КОСАНОВИЋ /Никшић/

ЖАРГОН У МЕДИЈИМА ИЛИ ЈЕЗИК БЛОГОВА

Ако не знате шта значи *блог* нисте једини који то не знају. Недавно су се црногорски *блогери* згражавали што на немачкој телевизији, а на популарном „Милионеру”, такмичар такође није знао да одабере правилан одговор на питање за 16.000 евра: „Шта је блог?” Блогери су били шокирани, јер — како кажу — „блоговање је у моди и може се рећи да у свету влада права *блог* грозница.”¹ Блог је скраћеница од енглеске речи *weblog* што буквално значи приступање одређеној страници на Интернету. Блог је интернетски дневник, страница на којој блогер бележи хронолошким редом своја размишљања и ставове. Сваки корисник Интернета може прочитати блог и унети свој коментар.

Аутори блогова су најчешће млади људи, представници тзв. хип-хоп генерације, који се скривају под звучним именима, као на пример: Аветињак ултра хипер мега гига, Папарацо, Сељак примитивац, Крофна, Јоџанана, Дериште, Бундица, Вранар, Benni Venasi и сл. Оваква провокативна имена одабрали су да би скренули пажњу на свој блог, а са друге стране, да би представили свој животни став и однос према спољашњем свету.

У *Речнику књижевних термина*² читамо да дневник спада у мемоарску литературу, а то већ сугерише да је дневник, дакако и интернет-

¹ Године 2004. реч *блог* је заузела прво месту на листи тражених речи у интернетском речнику Мериен Вебстер. У списак 10 најтраженијих неразумљивих речи су ушле: 2. окупатор (*incumbent*) 3. изборни; 4. устаник; 5. ураган; 6. цикада; 7. пелотон (из бицикличког спорта); 8. партизан, 9. суверенитет; 10. *defenestration* (избацили неког или нешто кроз прозор).

² На пример: *Словарь литературоведческих терминов*. Под ред. Л. И. Трофимова и С. В. Тураева. Москва, 1974.

ски, иако поседује одређену дозу интимности, ипак писан за неког другог (у нашем случају за широку многамилионску публику). Нажалост, блогови веома ретко имају књижевну вредност, али су зато изванредни материјал за језичка размишљања.

Наша истраживања смо водили на случајним узорцима из блогова на пољском, руском и српском језику.

У Пољској су се блогови појавили на Интернету већ одавно, те постоји више десетина хиљада веб страница интернетских дневника. На основу тако великог корпуса лако смо могли издвојити најпопуларније лексеме (углавном жаргонизме), запазити посебан стил и начин записа карактеристичан за овај облик писане речи. У Русији блогови су се одомаћили, и већ је трећа година како имају *portal* на коме се он може регистровати.

Међутим, у СЦГ још увек не постоји *blog-portal*, те ентузијастички *блоговања* отварају своје странице преко хрватског сајта. Отуд има и неких језичких неспоразума. Ево, једног примера из црногорског блога, који наводим у оригиналу:

„Pažljivom citaocu opisa bloga sigurno nije izmaklo da autorka istog svoj mater(i)nji jezik naziva BCS, što je dijelom ironija, dijelom i puka bespomoćnost. Kako bilo, za mene je Hrvatski strani jezik te molim unapred da mi se oprostí što će se tu i tamo primijetiti da njime ne vladam baš perfektno, tj. da vladam samo jezikom manjine S, a B uopće i ne znam. Ipak je za mene izazov da blogam na hrvatskom?“. А одмах иза тога следи охрабрење из Хрватске :

„Još kad bih razumjela što je BCS...))... pade mi na pamet da je ovo S — srpski jezik...pa mi onda pade na pamet da je B — bosanski a C — crnogorski... a onda mi pade na pamet da je ono S — slovenski jezik...)) A onda mi pade na pamet da C i B ne postoje, bar ne službeno, ali postoje dva S (samo ih neću napisati zajedno da se ne shvate kao nešto drugo...))... dobro došao blogeru u košmar slobodnog blogerskog hrvatskog jezika (nama materinjeg...)).

Нема сумње да се преко анализе блогова може доћи до описа модела света одређене групе омладине, која сада, захваљујући све већој глобализацији, као и брисању граница у јединственој интернетској мрежи, гради неки заједнички генерацијски модел, који сем схватања стварности, објеката и догађаја, нуди одређени образац понашања. Познато је да се један део модела света одражава у његовој језичкој слици. Другим речима, комуникативна заједница преко језичке слике уноси у своју стварност властита искуства, доживљаје и представе.

В. И. Постовалова предлаже да се језички модели света класификују према томе ко су њихови ствараоци и носиоци. На пример, да ли су то одрасли или деца, цивилизовани људи, или они које сматрамо примитивнима и сл.³ У нашем случају ствараоци и носиоци ове слике су представници тзв. „хип-хоп генерације”, или, како их још у Русији називају, „Пепси покољења”, тј. претежно средњошколци и студенти — корисници Интернета.

Постоји више концепција језичке слике света, а једна од њих каже да је то збир правилности у категоријалним граматичким спојевима, семантичким структурама лексике, која одражава типично за дати језик виђење појединих елемената света и одређено разумевање његове организације, хијерархије која влада у њему, као и вредности које прихвата језичка заједница. Дакле, лексика није једини ниво на коме се испољавају неки аспекти језичке слике света, али засигурно је њен најизражајнији ниво. Посматрање семантичких поља доноси много информација о повезивању речничког фонда са комуникацијским потребама дате језичке заједнице.

Размотримо језичку слику најмлађих блогера у наведена три језика понаособ, али ћемо такође издвојити неке додирне тачке, тј. заједничке за „глобализоване блогере” жаргонске лексеме и појмове.

A priori се може рећи да се једна грана блогерског жаргона односи на њихове алатке — сам Интернет и кретање у њему. Навешћемо најзанимљивије примере: у пољским блоговима срећемо реч *netykieta* насталу путем контаминације од *Internet* и *etykieta* (етикеција). *Немикеција*, на пример, не трпи писање мејлова само великим словима. Такав начин писања може да изазове коментар: „Не вичи!” или „Је л’ ти се заглавио Caps Lock?”

На руском блогу аутора *Дочь Самурая* налазимо саопштење: „Мосюк уже отметил открытие чесночного ресурса”. Етимологија овог жаргонизма је следећа: *web-look* → *веб-лук* → *веб-чеснок*. Фонетски запис је асоцирао на ову „миришљаву” биљку, да би после *лук* био замењен, опет по некој аналогији, са *чеснок* (бели лук, чешњак). Додуше, ова енглеска реч је коришћена у жаргону и као позајмљеница са истом семантиком, какву има у изворном језику, наравно у модификованом облику: пољ.: *Serdecznie polecam! **z**lukajcie!* (погледајте!). Наш блогер ће написати да је добио *пост*, исто као и онај на *рунету*. (*Рунет*

³ *Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира*. Ред.: Б. А. Серебренников. Москва, 1988, с. 3235.

је скраћеница од *руски Интернет*, има и придев *рунетовский*) Међутим, руски блогер је и аутор „хаику песме”: Кто хочет *постить* / туда плиз! *Пост* је настао од *posted*, јер је сваки коментар на блогу снабдевен информацијом када је послат и од кога. Ту се налази и један веома симпатични каламбур:

„Овај блог је СЦГ и БиХ-friendly и изразито позива припаднике поменутих *блогородних народа* да се придруже.”

Говорећи о језичкој слици *блогоманијака*, подсетимо се да текстови моделирају свет тако да путем понављања утврђују модел у људском сазнању, а после сами црпе из већ постојећег модела. Истим језичким системом се могу служити текстови који описују разне моделе света, а проблем је у томе да ли ће у опису користити различита језичка средства, или само бирати она која погодују конструисању, или реконструисању неког модела. Зато није увек могуће направити границу између онога што припада систему и онога што је једино у тексту. Један од критеријума је конвенционалност. Ако на блогерске жаргонизме погледамо кроз призму језичке слике носиоца датих језика, ови жаргонски неологизми ће бити неконвенционални, али за блогерску слику они су системски, конвенционализовани, лексикализовани и понављани.

Повећи број жаргонизама у блоговима је енглеског порекла што је и било за очекивати, јер се Интернет базира на енглеском језику. Галерију људских типова о којима пишу блогери отвара *лама* / *ламер* (пољ. *lama* / *lamer* / *lamus*). Реч потиче од енглеског *lame*, што значи хроми. *Ламер* се прави да све зна о компјутеру, док је *лузер* (пољ. *luser*) страшна наивчина, а у пољском жаргону блогера *lamus* је човек демодје, који није ни приметио да су његово одело и начин размишљања већ застарели. За разлику од *lamusa* пољски клинци говоре са дивљењем о човеку *oldskul* (од енг. *oldschool*= стара школа). Он је обучен у стилу осамдесетих година прошлог века, али, знао он то, или не, он је обучен у стилу *vintage*, тј. у половне, али данас модерне крпице, он је *на тону* (сетите се *mon lucme*), или *kul* (*cool*). Нажалост, *kseroboj* маколико да копира друге у одевању и понашању, биће само бедна имитација, а такви нису идоли у хип-хопу. Пољски *debeściak* није дебели, већ најбољи. Жаргонизам је грађен од енг. *the best*. *Free style* значи буквално слободан стил, али кад сретнемо у пољском блогу његову фонетску верзију *fristaj*, знајмо да је то песма хип-хоп, која је певана без припреме, импровизирана. Кад се неко жали на *lan*, то значи да је добио оцену 1 у школи (*one*). Овај жаргонизам је новије превенијенције, јер је ушао у школски живот тек са применом Болоњске декларације. Из ен-

глеског је такође *biforka* (*before*) и *afterka* (*after*), али те речи су већ из домена *clubbing*. *Biforka* је забава-загревање за даље „атракције”, а *afterka* је оно што ће бити касније, кад досади *clubbing*. Ове су речи заједничке за блогере у три разматрана језика. А један домишљати блогер је објаснио да је разлика између појмова *клуб* и *clubbing* слична разлици између *одлазак у радњу* и *одлазак у шопинг*. Вреди споменути да у пољским блогловима има још и жаргонских прилога енглеског порекла: *longiem* и *lajtowo*. Овај први ће нам рећи да се нешто одвијало нон-стоп (*long*), а други — да је било лењо, лагано и мирно (*light*). Прилог *lajt* се појавио и на једном блогу СЦГ (вероватно под утицајем свима познате *Pepsi-light*), али је више у употреби *интересинг*. Руски би блогер рекао *очень стильный*.

За нас русисте је занимљиво да у најновијем жаргону на блогловима има и позајмљеница из руског језика, на пример, у пољском: *zajawka* (рус. *заявка* — пријава). Тешко је тачно одредити шта значи ова реч, али се она најчешће користи у значењу „имати жељу, потребу, хоби и сл.” Замислите: *хип-хоп* је дошао из Америке, а *zajawka* је стигла са Истока!

У пољском жаргону се, сада већ не само блогерском, говори за девојку *laska*. У књижевном језику то значи *ушан*. Међутим, етимологија открива велики емоционални набој који се сакрива у овом жаргонизму. У чешком језику *laska* је *љубав*, а жаргонизам је позајмљеница из тог језика. Дакле, семантичка веза између књижевне речи и жаргонизма не постоји — то су само хомоними.

У истом том пољском жаргону сада је *кул* говорити да је нешто *wypasione* (буквално утовљено), то значи богато, луксузно, потпуно. Кад се о неком каже да *wygrubasil się* (нешто у смислу да се удебљао), то значи да је стекао иметак. *Faza* је нешто пријатно, док је *gastrofaza* добар апетит, глад. Жаргонизам *kapa* личи на српску реч, а његово значење могло би се објаснити нашим *мрка кана*, а човек коме ништа не иде од руке је *kapador*. Занимљива је реч *рулез*, која постоји у свим блогерским језицима, а значи *владати*, на пример: рус. *рулез на флэше*, пољ. *Legia rulez* (*Legia* је фудбалски клуб). Типичне за блогерски жаргон су конструкције са негацијом: *niekulawy* (буквално није хром), што значи *није лош*, вредан је пажње. Или, на пример, *niehalo*. *Halo* је лоше, а *niehalo* је још горе: *Coś z nim niehalo!* (*Нешто је са њим нехало!*, није му добро). Поздрав представника хип-хоп генерације је *Ело!* (Сетите се наше ТВ рекламе!)

Пошто желимо објективно представити језичку стварност у блогovima, не можемо прећутати да у њима има изузетно много псовки, а предњаче у томе блогovi СЦГ, где се псовке испишују без имало устручавања, без покушаја да се прикрију понеким еуфемизмом. Једини уступак је писање латиничког слова *q* уместо... целе речи. У пољским блогovima срећемо популарни еуфемизам *jedwabiście* као елегантнију верзију популарног израза *zajebiście*, такође жаргонизма.

Најконвенционалнијим јединицама у тексту сматрају се метафоре. Оне су понављане и познате не само појединим корисницима језика, већ целој, мањој или већој, језичкој заједници. Метафоре могу бити језичке, оне које су конвенционализоване и лексикализоване, а могу бити и поетске — индивидуалне, креиране за једнократну употребу. Интересантно је да се општи омладински жаргон који функционише на принципу игре речима веома обилато користи метафором, док популација, о којој говоримо, више тежи „унеобичавању”, тј. гради своју језичку слику помоћу речи које не изненађују толико својим садржајем, колико необичном формом. Ово се запажа и код специфичног начина писања њихових дневника где велика слова се преплићу са малим у једној те истој речи, на пример: *SkAkUtAlO*. У већини блогова СЦГ су у српски текст уплетена енглеска слова, на пример: *plavushe,... evo, kojote... trazio si, dobio si ;)* *necu reci da si lood*, упор. пољ. *w shkole*. У моди је скраћивање речи, као у овом блогу: ***Drsh se dobro***, или на руском: *Да, **собсно**, я уже об этом писала*, као и мењање редоследа слова у речи.

На крају ћемо се позвати на речи Јурија Лотмана који је писао у писму Б. Успенском:

„Одређени индивидуални семиотички систем може постати доминантан, а његови структурни принципи продиру у друге структуре и у културу у целини. Може се говорити о култури оријентисаној на текст, или на усмени говор. Постоји и култура која је оријентисана на културу или на ванкултурну сферу.”⁴

Може се закључити да су блогери са својим сличним визијама и животним искуством створили посебан заједнички мали модел света, као што су створили и сродну језичку слику користећи на исти, али неконвенционални начин, средства својих сродних језичких система.

⁴ Ю. М. Лотман: *Письма.1940-1993*. Москва, 1997, с. 521.

Мария Магдалена КОСАНОВИЧ

ЖАРГОН В СМИ ИЛИ ЯЗЫК БЛОГОВ

Резюме

Блог сущ. [сокр. от веблог] (1999): веб-сайт, содержащий онлайнный персональный журнал с размышлениями, комментариями и, часто, гиперссылками, которые публикует автор. Автор статьи дает анализ жаргонизмов, употребляемых в дневниках такого типа в блогах польских, русских и сербских авторов школьников и студентов.

